ਪੂਰਬ ਅਤੇ ਪੱਛਮ

G-595

ਕਰਤਾ-

ਡਾਕਟਰ ਹਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ

ਐਮ. ਏ., ਪੀ-ਐਚ. ਡੀ.

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

•

PRESENT
Price
Rs. 2/1
LAHORE BOOK SHOP

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ-

ਲਾਹੌਰ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ

ਨਿਸਬਤ ਰੋਡ ਤੇ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਰੋਡ

ਲਾਹੌਰ

ਸ਼ਹੀਦ ਮਾਰਕਿਟ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਪੂਰਬ ਅਤੇ ਪੱਛਮ

ਕਰਤਾ-

ਡਾਕਟਰ ਹਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ

ਐਮ. ਏ., ਪੀ-ਐਚ. ਡੀ.

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ-

ਲਾਹੌਰ ਬੁਕ ਸ਼ਾਪ

ਨਿਸਬਤ ਰੋਡ ਤੇ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਰੋਡ

ਲਾਹੌਰ

ਸ਼ਹੀਦ ਮਾਰਕਿਟ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਭੂਮਿਕਾ

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦਸ ਸਾਲਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਲੰਮੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਨਿਕਟ ਵਰਤੀ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਮਿਲਿਆ। ਪੱਛਮੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕਈ ਉੱਤਮ ਗੁਣਾਂ ਨੇ ਉਸ ਤੇ ਬੜਾ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਇਹ ਤਾਂਘ ਲਗ ਗਈ ਕਿ ਇਸ ਜੀਵਨ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਹਰ ਮੁਲਕ ਦੇ ਕੌਮੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਉਹ ਕਦੀ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਭੇਟਾ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਇਸੇ ਤਾਂਘ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ।

ਪੱਛਮੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਭਾਸਿਆ ਕਿ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਲ ਭੀ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਅੰਦਰ-ਝਾਤੀ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇ ਤਾਕਿ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ ਕਿ ਸਭਯ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਵੱਖੋ ਵਖਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਸੀਂ ਕਿਥੇ ਖਲੋਤੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਉਂ "ਪੂਰਬ ਅਤੇ ਪੱਛਮ" ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਇਸ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਪੂਰਬੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਜੀਵਨ ਦੋਹਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਭਵਿਖਤ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਯਤਨ ਦਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਆਦਰਸ਼ਕ ਜੀਵਨ-ਕਣੀ ਦੀ ਅੰਸ ਦੇ ਸਕੇ ਤਾਂ ਲਿਖਾਰੀ ਆਪਣੇ ਧੰਨ ਭਾਗ ਸਮਝਦਾ ਹੋਇਆ ਆਪਣੀ ਮੇਹਨਤ ਨੂੰ ਸਫਲ ਸਮਝੇਗਾ।

ਲਿਖਾਰੀ ਸ: ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਜੀ ਐਮ. ਏ., ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਹਾਰਦਿਕ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਤਿ ਰੁਝੇਵੇਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਖਰੜੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੁਖ-ਬੰਧ ਲਿਖਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕੀਤੀ ਤੇ ਲਿਖਾਰੀ ਦਾ ਹੌਸਲਾ, ਵਧਾਇਆ। ਗਿਆਨੀ ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਾਲਕ "ਗਜ਼ਾਨੀ ਪ੍ਰੈਸ" ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਭੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਚੇ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਇਤਨੀ ਛੇਤੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਪਬਲਿਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਸਪੁਤ੍ਰੀ, ਬੀਬੀ ਗੁਰਬਚਨ ਕੌਰ, ਨੇ ਪਰੂਫ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਭਾਰ ਵੰਡਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਭੀ ਰਿਣੀ ਹੈ।

ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
੧੩ ਫਰਵਰੀ ੧੯੫੧

ਹਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ

ਮੁਖ-ਬੰਦ

ਪੁਸਤਕ "ਪੂਰਬ ਅਤੇ ਪੱਛਮ" ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਹਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਐਮ. ਏ. ਪੀ-ਐਚ. ਡੀ. ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਔਫ ਈਕੋਨਾਮਿਕਸ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਨੇ ਪੂਰਬੀ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਸਭਯਤਾ ਦੇ ਮੋਟੇ ਮੋਟੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਔਗੁਣ, ਦੋਹਾਂ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੇ ਰਸਮੋ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਤੇ ਸਦਾਚਾਰਾਂ ਦੀ ਤ ਵੀਰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਰਸਾਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸਲਾਹਾਂ ਵੀ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ। ਜੋ ਜੋ ਸਿੱਟੇ ਆਪ ਨੇ ਕੱਢੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦਾ ਰੁਖ ਹੈ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜ੍ਹਤਾ ਲਈ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਾਵਾਂ ਦਾ ਵਖੇਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਉਸ ਉੱਦਮ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠਾਂ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਨਿਚੋੜ ਸੌਖੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਲਿਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੇ ਅਸਾਂ ਉਨਤੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਵੱਸ਼ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਰਤਮਾਨ ਡਿੱਗੀ ਹੋਈ ਹਾਲਤ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ• ਅਸੀਂ ਇਸ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਪੁਜੇ ਅਤੇ ਜੋ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੋੜਾ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ, ਹਟਾਣ ਦਾ ਸਿਰਤੋੜ ਜਤਨ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਆਸ ਹੈ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਜਿਸ ਭਾਵ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰਖ ਕੇ ਲਿਖੀ ਗਈ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜੋਧ ਸਿੰਘ

ਤਤਕਰਾ

ਭੂਮਿਕਾ ੭

ਮੁਖ-ਬੰਧ ੮

ਕਾਂਡ ਪਹਿਲਾ:—ਸਭਯਤਾ ੯

- ੧—ਸਭਯਤਾ ਕੀ ਹੈ ? ੯
- ੨—ਸਭਯ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਲੱਛਣ, ੧੦
- ੩—ਸਭਯਤਾ ਦੀ ਪਛਾਣ ੧੨

ਕਾਂਡ ਦੂਸਰਾ:—ਸਭਯਤਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ਼ ੧੯

- ੧-ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਭਯਤਾ, ੧੯
- ੨—ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਭਯਤਾ ਦੇ ਲੱਛਣ, ੨੧
- ੩—ਵਰਤਮਾਨ ਸਭਯਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲੱਛਣ, ੨੪

ਕਾਂਡ ਤੀਸਰਾ:—ਸਦਾਚਾਰ ੩੩

- ੧—ਸੁਭਾਵ ਅਤੇਬੋ ਲ ਚਾਲ, ੩੩
- ੨—ਪ੍ਰਸਪਰ ਵਰਤਾਉ, ੩੫
- ੩—ਮਿੱਤ੍ਰਤਾਈ, ੩੮
- ੪—ਚਾਲ ਚਲਨ, ੪੧
- ੫—ਸਵੇਰੇ ਉਠਣਾ, ੪੭
- ੬—ਸ਼੍ਰੀਰਕ ਸ਼ਿੰਗਾਰ, ੪੮
- ੭—ਦਿਲ ਪ੍ਰਚਾਵਾ, ੫੨

ਕਾਂਡ ਚੌਥਾ—ਇਸਤ੍ਰੀ ਅਤੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ੫੭

- ੧-ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ, ੫੮
- ੨. ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਤ, ੬੪

ਕਾਂਡ ਪੰਡਵਾਂ:—ਵਿਆਹ ੭੪

- ੧—ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਵਿਆਹ, ੭੫
- ੨—ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਵਿਆਹ, ੮੨
- ੩—ਆ.ਦਰਸ਼ਕ ਵਿਆਹ, ੮੫

ਕਾਂਡ ਛੇਵਾਂ:—ਘਰੇਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ੯੮

TO READ THE ENTIRE BOOK PLEASE CONTACT US:

whatsapp: +92-3160770117

email: worldcentreforpunjabi@gmail.com

World Centre for Punjabi, Lahore, Pakistan.